

АНОТАЦІЯ

Каленюк О.С. Стратегічні напрями зовнішньої політики Португалії на сучасному етапі.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2023.

Актуальність теми. Квітнева революція 1974 року ознаменувала початок нової ери у зовнішній політиці Португалії. З переходом країни від диктатури до демократії зовнішня політика зазнала фундаментальних змін і наразі дотримується принципової та прагматичної лінії дій, згідно з якою ціннісно-орієнтовані підходи базуються на конструкті ідентичності країни. Португалія має надзвичайно складну зовнішню політику, врівноважуючи три основних пріоритети: Атлантичний напрям, Європейський напрям та португаломовний світ. Хоча ці пріоритети залишаються цілком актуальними, нинішній уряд запровадив три додаткові виміри, а саме важливість і підтримку португальських громад, інтернаціоналізацію португальської економіки та зміцнення багатосторонності.

Зовнішня політика Португалії є багаторівневою, що вносить нюанси у зовнішньополітичні узгодження за межі традиційного трикутного тематичного фокусу. На двосторонньому рівні зовнішня політика Португалії продемонструвала тенденцію до прагматизму, зосереджуючись на економічній дипломатії як засобі отримання нових ринків та інвестицій, у відносинах із португаломовними країнами Португалія опирається на глибокі культурні та економічні зв'язки з колишніми колоніями в різних багатосторонніх і двосторонніх рамках.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Португалії.

Предметом дослідження є стратегічні напрями зовнішньої політики Португалії у XXI столітті.

Хронологічні межі дослідження 2015 – 2023 роки, каденція чинного уряду соціалістів на чолі з Антоніу Кошта, оскільки в доповнення до пріоритетів зовнішньої політики, визначених після Квітневої революції 1974 року, були запроваджені її три додаткові виміри, а саме важливість і підтримку португальських громад, інтернаціоналізацію португальської економіки та зміцнення багатосторонності.

У контексті дослідження автор іноді розширює хронологічні межі до Квітневої революції 1974 р. для повноцінного аналізу історичного підґрунтя білатеральних відносин.

Мета роботи полягає у з'ясуванні стратегічних пріоритетів зовнішньої політики Португальської Республіки на сучасному етапі.

Для досягнення мети, автор сформулював такі **завдання**:

- З'ясувати стан наукової розробки проблеми в українській та зарубіжній науці;
- Охарактеризувати джерельну базу, методологію та методи дослідження;

II

- Визначити стратегічні пріоритети зовнішньої політики Республіки Португалія на сучасному етапі;
- Охарактеризувати євроатлантичний напрям зовнішньої політики Португалії;
- Визначити етапи та сучасний рівень португальсько-українських відносин;
- Висвітлити відносини Португалії з португаломовними країнами та з'ясувати фактори впливу на них.

Методи дослідження. У процесі дослідження автором були використані такі загальнонаукові методи, як аналіз та синтез, індукція та дедукція, системний метод. Для написання роботи використовувався діалектичний метод, який передбачає об'єктивне та всебічне вивчення явищ в їх взаємозв'язку та єдності з урахуванням логіки сучасного суспільного розвитку, порівняльний метод. Так, за допомогою порівняльного аналізу було проаналізовано особливості векторів зовнішньої політики Португалії. За допомогою порівняння встановлено характерні риси португальської зовнішньої політики. Серед спеціально-наукових методів слід виокремити проблемно-хронологічний та метод історизму, який дозволив прослідкувати розвиток зовнішньої політики Португалії в XXI ст.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на рівні дипломної роботи магістра було здійснено аналіз зовнішньої політики Португалії в XXI ст. зокрема, її місця у системі сучасних міжнародних відносин.

Практичне значення роботи полягає у науковій та навчальній меті. Праця адресована студентам та аспірантам, може бути корисна викладачам гуманітарних факультетів при розробці та викладанні курсу «Зовнішня політика країн Європи». Також, дослідження кваліфікаційної роботи можуть бути використані, як офіційними органами, так і незалежними представниками (аналітичні центри, тощо).

Апробація результатів дослідження. Частина теоретичних положень та висновків цього дослідження знайшла своє відображення у доповідях на Міжнародній науково-практичній конференції «Ольвійський форум-2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (Миколаїв, червень 2023 р.), XXV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2022 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти» (Миколаїв, листопад 2022 р.).

Публікації. За темою магістерської роботи опубліковано 3 праці, з них 1 наукова стаття у фаховому журналі та 2 – матеріали наукових конференцій.

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та завдання. Загальний обсяг її становить 140 сторінок, з них основного тексту – 127 сторінок. Магістерська робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (116 найменувань українською, англійською та португальською мовами).

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження» подається аналіз стану наукової розробки та джерельної бази, проаналізовано

III

понятійно-категоріальний апарат, принципи, підходи та методи дослідження проблеми. Розділ включає в себе два підрозділи.

У підрозділі 1.1 «*Стан наукової розробки проблеми*» автором з'ясовано, що використану для написання роботи літературу доцільно розподілити за країнознавчим критерієм: праці вітчизняних і зарубіжних дослідників. Виявлено, що вітчизняні автори недостатньо уваги приділяють вивченню зовнішньої політики Португалії. Серед українських дослідників окремі аспекти теми досліджували І. Зінько, М. Марцинюк, І. Огнівець, А. Худолій. Серед португальських дослідників виділимо праці Н. Е. Ферейра Гомес, П. Перейра Санчез да Коста, П. Сеабра, А. Раймундо та ін.

У підрозділі 1.2 «*Джерельна база та методи дослідження*» описано групи джерел та методи дослідження, які були використані у ході написання роботи. Дану джерельну базу становлять документи урядів, двосторонні та багатосторонні міждержавні договори, документи міжнародних організацій, офіційні виступи та заяви політичних діячів Португалії та міжнародних організацій, статистичні довідники, публікації політичних та державних діячів у соціальних мережах та публікації ЗМІ.

У другому розділі «**Пріоритети зовнішньої політики Португалії на початку XXI століття**» проаналізовано і виявлено основні пріоритети і напрями зовнішньої політики Португалії на початку XXI століття.

У підрозділі 2.1 «*Концептуальні засади зовнішньої політики Португалії*», автором виявлено, що основні пріоритети зовнішньої політики Португалії походять від її геополітичного становища. Перші три осі – Європа, Атлантика і Португаломовний світ – походять від добре відомих географічних та історичних умов. Португалія – європейська країна, але не континентальна. Це, перш за все, атлантична нація. З 1976 року всі уряди включили ці три осі у своїх програмах. Ці геополітичні чинники стали засадами для побудови її зовнішньої політики.

У підрозділі 2.2 «*Співробітництво в цілях розвитку*» доведено, що даний напрям є важливим аспектом зовнішньої політики Португалії. У Стратегічній концепції розвитку співпраці Португалії на 2014-2020 рр. виділені виокремлені важливі аспекти розвитку політики співробітництва. Де визначено, що португальська співпраця з метою розвитку має бути розроблена та реалізована як інструмент зовнішньої політики Португалії. Основні принципи стратегії базуються на міжнародно-правових документах, таких як Паризький договір 2005 року, та зосереджені на координації, сприяння співробітництві, гнучкості, відповідальності та гармонізації.

У підрозділі 2.3 «*Нові аспекти зовнішньої політики Португалії*» зазначено, що нові аспекти зовнішньої політики Португалії мають на меті розвиток міжнародного впливу країни на міжнародній арені. Присутність і вага португальської мови на всіх континентах також є елементом, який зближує культури, сприяючи інтернаціоналізації та інтеграції португаломовних економік.

Португалія має стабільну зовнішню політику, яка природно впливає з її історії та географії. Європейська інтеграція дозволила Португалії міцно

зміцнити свою демократичну систему та забезпечила країні період миру та безпрецедентного економічного та соціального розвитку у ХХ столітті. Приналежність до євроатлантичного простору та НАТО забезпечила Португалії місце в домінуючому блоці після закінчення холодної війни та приєднання до Євроатлантичних країн.

Континентальний тиск спонукав досліджувати океани, що дало стратегічну глибину, і дозволило побудувати політичний простір, характерний для носіїв португальської мови. Це дало нове розуміння культурної ідентичності та приналежності до багатоконтинентального простору з історичною та мовною матрицею.

У третьому розділі «Євроатлантичний напрям зовнішньої політики Португалії» визначено роль атлантизму й європейського виміру в зовнішній політиці Португалії.

У підрозділі 3.1 «Європейський Союз», автором визначено, що після переходу на демократичну сторону однією із головних задач для країни став вступ Португалії до Європейського Союзу. Це було обумовлено важливістю налагодження зв'язків із європейськими партнерами. Хоча вступ до ЄС потребував значних економічних та політичних змін, Португалія швидко виконала усі умови для вступу до об'єднання. Вступ до ЄС дозволив Португалії розвинути економічні зв'язки та посилити товарообмін між країнами ЄС, модернізував економіку та створив можливості для трудової міграції.

Важливим аспектом є те, що Португалія спонукає співробітництву між Європою та португаломовним світом, що розвиває вплив Європейського Союзу за межами континенту.

У підрозділі 3.2 «Атлантизм у зовнішній політиці Португалії» автор з'ясував, що атлантичний напрям зовнішньої політики є один із ключових для Португалії. Країна підтримує стабільні відносини із Атлантичними країнами. Важливим аспектом атлантичної політики країни є білатеральні відносини із Сполученими Штатами Америки. Дві країни побудували відносини партнерства та дружби, які тривають донині, відзначені відданістю спільній обороні в рамках Атлантичного Альянсу. Міцні зв'язки між двома країнами також відображаються в добрій інтеграції португальсько-американської спільноти. Важливим аспектом відносин між Португалією та США є оборона та безпека, що обумовлено присутністю ВПС США на авіабазі Лажес.

Виокремлюючи специфіку політики Португалії, можна проаналізувати ініціативність Португалії у створенні європейсько-атлантичного діалогу. Створення ініціатив, які сприяють співробітництву між Європою та Атлантикою свідчить про визначення Португалії як країни, що відіграє роль посередника між континентами.

У підрозділі 3.3 «Відносини з Україною» автор з'ясував, що хоча Україна та Португалія є географічно віддаленими країнами співробітництво між ними активно розвивається. Португалія, спираючись на свій європейський орієнтир, розвиває та укріплює зв'язки з Україною, шляхом економіки. Сприятлива політика міграції у Португалії створила велику діаспору українців, які

проживають у Португалії. Експорт та імпорт товарів та послуг має перспективу зростання та розширення. Португалія та Україна взаємовигідні одна для одної та відкривають нові території для розвитку ринків.

Варто також врахувати, що Португалія як країна яка швидко вступила до Європейського Союзу після зміни авторитарного режиму може бути корисна для України через підтримку та досвід. Готовність Португалії допомагати у її проєвропейській політиці підкріплюється заявами та відповідними документами.

У четвертому розділі **«Співробітництво з португаломовними країнами»** на основі дослідження зовнішньої політики Португалії у XXI столітті було проаналізовано вплив Португалії на колишні колонії, а також кооперацію і міжнародні зв'язки з даними колоніями і португаломовними країнами.

У підрозділі 4.1 *«Співтовариство португаломовних країн»* автор виявив, що СПЛП виступає як політичний проєкт, заснований на португальській мові, як історичному зв'язку та спільному спадку держав-членів, які утворюють географічно розривний простір, але ідентифіковані тією самою мовою.

Окрім культурних та освітніх питань, СПЛП розвиває економічне співробітництво та намагається досягти спільних політичних дій. Її можна розглядати як відповідь на франкофонію та англофонію, хоча її діяльність все ще не дуже помітна. Існування СПЛП значною мірою можна розглядати, не тільки як інструмент для поширення португальської мови, але й для налагодження контактів, збільшення впливу, та пошук нових партнерів. Для Португалії, як країни-засновниці Співтовариства, важливо підтримувати та посилювати співробітництво у межах СПЛП.

Передбачається, що значимість Співтовариства, ймовірно, зростатиме в найближчі роки, оскільки багато країн-членів розташовані в Південній Атлантиці - регіоні, який набуває все більшої актуальності в питаннях енергетики і безпеки. СПЯС може бути актором, на якого варто звернути увагу, якщо його сприймати як форум, що може сприяти відносинам між державами в Атлантичному басейні і за його межами, а також між країнами португаломовного світу.

У підрозділі 4.2 *«Бразилія»*, автор визначив, що відносини Бразилії та Португалії тривають уже майже п'ять століть, починаючи з 15 століття, аж до наших днів. Відносини між ними невід'ємно пов'язані, оскільки на території Бразилії були португальські колонії. Вони продовжують бути пов'язані спільною мовою та родовими лініями португальських бразильців, які можна простежити вже сотні років. Бразилія — єдина країна Латинської Америки, де розмовляють португальською мовою. Велика діаспора португальців в Бразилії, створює важливий інтерес у зовнішній політиці Португалії.

Відносини між Бразилією та Португалією виходять далеко за рамки історичного виміру. Існує взаємний інтерес у використанні двостороннього політичного капіталу для збільшення торговельних та інвестиційних потоків і встановлення нових партнерств у сфері науки, технологій, культури та освіти.

Протягом 2018-2022 років між країнами відбулось значне погіршення. Головним чинником цього стало обрання президента Жаїра Болсонару, який робив неоднозначні заяви та проводив недемократичну політику.

Сьогодні Бразилія і Португалія мають міцні взаємовідносини, про що свідчить спільність політичної і дипломатичної координації, а також економічного, соціального, культурного, правового, науково-технічного співробітництва.

У підрозділі 4.3 «Португаломовні країни Африки» автор проаналізував, що співпраця із Африканськими країнами є пріоритетом зовнішньої політики Португалії, що обґрунтовується перспективністю розвитку регіону. Економічне зростання Африки дає нові можливості співробітництва. Португалія зосереджує свою увагу не лише на розвитку відносин із португаломовними країнами, а й з країнами Магрибу.

Проте колишні колонії, через спільну історію та мову, становлять пріоритет. Економічні показники демонструють посилення імпорту та експорту саме у Південну Африку. Відносини із Анголою знаходяться на етапі відновлення, через політичні конфлікти, проте мають перспективу до зростання. Відносини між Португалією та Мозамбік стійко розвиваються та покращуються, про що свідчить саміт 2022 року, де біло підписано 18 угод у різних сферах.

Португалія вбачає можливість, через розвиток відносин із африканськими країнами, покращення міжнародного становища власної держави. Завдяки ініціативам співробітництва між Європою та Африкою, Португалія прагне відігравати провідну роль у взаємодії континентів.

У **висновках** узагальнено головні результати поведеного дослідження:

1. Аналіз стану наукової розробки дослідження зовнішньої політики Португалії на сучасному етапі показав, що дану тему активно вивчається як вітчизняними науковцями, так і закордонними науковцями. На сучасному етапі тема дослідження у зарубіжній літературі представлена більш широко, ніж у вітчизняній, з погляду інформативності, ґрунтовності, об'ємності, джерельного забезпечення.

2. За видовою ознакою походження джерельна база дослідження була розділена автором на чотири групи: першу групу склали складають офіційні документи глав держав, урядів, установ та організацій (договори і угоди, офіційні декларації); друга група джерел представлена виступами, промовами політичних та державних діячів; до третьої групи увійшла інформація з офіційних сайтів органів влади, установ, організацій; четверту групу джерел складають публікації ЗМІ щодо різних аспектів зовнішньої політики Португалії на сучасному етапі. Наявні джерела створюють достатні можливості для розкриття основної мети та завдань магістерської роботи.

3. Виявлено, що сучасна зовнішня політика Португалії сконцентрована на різних дипломатичних напрямках, що обумовлено її історичним минулим та колоніальним періодом, це дало змогу Португалії отримати значний культурно-політичний вплив на величезні за масштабами території, що можна порівняти, наприклад, із впливом Сполученого Королівства. Ключові напрями

VII

зовнішньополітичної активності Португалії переважно зосереджені на трьох напрямках: Європейський Союз, Латинська Америка та країни південної частини Середземномор'я.

Наразі Португалія має дипломатичні відносини майже з усіма країнами світу, які є учасниками Організації Об'єднаних Націй та мають визнання з боку провідних країн. Португалія успішно реалізує зовнішньополітичні відносини з трьома європейськими сусідами: Францією, Андоррою та Іспанією. Приєднання Португалії і Іспанії до ЄС допомогло послабити деякі з торговельних суперечок, поставивши їх у контекст ЄС.

4. Досліджено, що Португалія, орієнтуючись на своє геополітичне становище та історію розвитку проводить свою зовнішню політику у напрямках Європи та Атлантики. Після переходу на демократичну сторону однією із головних задач для країни став вступ Португалії до Європейського Союзу. Це було обумовлено важливістю налагодження зв'язків із європейськими партнерами. Хоча вступ до ЄС потребував значних економічних та політичних змін, Португалія швидко виконала усі умови для вступу до об'єднання.

Вступ до ЄС дозволив Португалії розвинути економічні зв'язки та посилити товарообмін між країнами ЄС, модернізував економіку та створив можливості для трудової міграції. З'ясовано, що Португалія сприяє співробітництву між Європою та португаломовним світом, що розвиває вплив Європейського Союзу за межами континенту.

Дотримуючись проєвропейської політики, Португалія зберегла атлантичний напрям зовнішньої політики як один із ключових для Португалії. Країна підтримує стабільні відносини із Атлантичними країнами. Важливим аспектом атлантичної політики країни є білатеральні відносини із Сполученими Штатами Америки. Дві країни побудували відносини партнерства та дружби, які тривають донині, відзначені відданістю спільній обороні в рамках Атлантичного Альянсу. Міцні зв'язки між двома країнами також відображаються в добрій інтеграції португальсько-американської спільноти. Важливим аспектом відносин між Португалією та США є оборона та безпека, що обумовлено присутністю ВПС США на авіабазі Лажес.

Виокремлюючи специфіку політики Португалії, можна проаналізувати ініціативність Португалії у створенні європейсько-атлантичного діалогу. Створення ініціатив, які сприяють співробітництву між Європою та Атлантикою свідчить про визначення Португалії як країни, що відіграє роль посередника між континентами.

5. Виявлено, що хоча Україна та Португалія є географічно віддаленими країнами співробітництво між ними активно розвивається. Португальська Республіка визнала Україну як суверенну державу 7 січня 1992 року. Дипломатичні відносини між обома країнами було встановлено 27 січня 1992 року. Посольство Португалії в Києві відкрито у грудні 1993 року. У березні 2000 р. в Лісабоні засновано Дипломатичне представництво України.

Португалія опираючись на свій європейський орієнтир розвиває та укріплює зв'язки з Україною, шляхом економіки. Сприятлива політика

VIII

міграції у Португалії створила велику діаспору українців, які проживають у Португалії. Експорт та імпорт товарів та послуг має перспективу зростання та розширення. Португалія та Україна взаємовигідні одна для одної та відкривають нові території для розвитку ринків.

Активна позиція української сторони щодо всебічного співробітництва з Португалією сприяє становленню інтересу португальської сторони до розширення відносин, усвідомлення нею вигідності розвитку політичних, економічних, гуманітарних контактів з нашою країною.

6. З'ясовано, що Співтовариство португаломовних країн (порт. *Comunidade dos Países de Língua Portuguesa*) виступає як політичний проект, заснований на португальській мові, історичному зв'язку та спільному спадку держав-членів, які утворюють географічно розривний простір, але ідентифіковані тією самою мовою.

Окрім культурних та освітніх питань, СПЛП розвиває економічне співробітництво та намагається досягти спільних політичних дій. Її можна розглядати як відповідь на франкофонію та англофонію, хоча її діяльність все ще не дуже помітна. Існування СПЛП значною мірою можна розглядати, не тільки як інструмент для поширення португальської мови, але й для налагодження контактів, збільшення впливу, та пошук нових партнерів. Для Португалії, як країни-засновниці Співтовариства, важливо підтримувати та посилювати співробітництво у межах СПЛП.

Передбачається, що значимість Співтовариства, ймовірно, зростатиме в найближчі роки, оскільки багато країн-членів розташовані в Південній Атлантиці – регіоні, який набуває все більшої актуальності в питаннях енергетики і безпеки. СПЯС може бути актором, на якого варто звернути увагу, якщо його сприймати як форум, що може сприяти відносинам між державами в Атлантичному басейні і за його межами, а також між країнами португаломовного світу.

Відносини Бразилії та Португалії тривають уже майже п'ять століть, починаючи з XVI століття, аж до наших днів. Відносини між ними невід'ємно пов'язані, оскільки на території Бразилії були португальські колонії. Вони продовжують бути пов'язані спільною мовою та родовими лініями португальських бразильців, які можна простежити вже сотні років. Бразилія — єдина країна Латинської Америки, де розмовляють португальською мовою. Велика діаспора португальців в Бразилії, створює важливий інтерес у зовнішній політиці Португалії.

Відносини між Бразилією та Португалією виходять далеко за рамки історичного виміру. Існує взаємний інтерес у використанні двостороннього політичного капіталу для збільшення торговельних та інвестиційних потоків і встановлення нових партнерств у сфері науки, технологій, культури та освіти.

Протягом 2018-2022 років між країнами відбулось значне погіршення. Головним чинником цього стало обрання президента Жаїра Болсонару, який робив неоднозначні заяви та проводив недемократичну політику. Сьогодні Бразилія і Португалія мають міцні взаємовідносини, про що свідчить

IX

спільність політичної і дипломатичної координації, а також економічного, соціального, культурного, правового, науково-технічного співробітництва.

Співпраця із Африканськими країнами є пріоритетом зовнішньої політики Португалії, що обґрунтовується перспективністю розвитку регіону. Економічне зростання Африки дає нові можливості співробітництва. Португалія зосереджує свою увагу не лише на розвитку відносин із португаломовними країнами, а й з країнами Магрибу.

Проте колишні колонії, через спільну історію та мову, становлять пріоритет. Економічні показники демонструють посилення імпорту та експорту саме у Південну Африку. Відносини із Анголою знаходяться на етапі відновлення, через політичні конфлікти, проте мають перспективу до зростання. Відносини між Португалією та Мозамбік стійко розвиваються та покращуються, про що свідчить саміт 2022 року, де біло підписано 18 угод у різних сферах.

Португалія вбачає можливість, через розвиток відносин із африканськими країнами, покращення міжнародного становища власної держави. Завдяки ініціативам співробітництва між Європою та Африкою, Португалія прагне відігравати провідну роль у взаємодії континентів.

Ключові слова: зовнішня політика, Португалія, Європа, Атлантична вісь, Португаломовний світ, багатосторонність.

Список публікацій здобувача

1. Богданова Т., Каленюк О. Пріоритети зовнішньої політики Португалії у ХХІ столітті // Старожитності Лукомор'я. 2023. №2. С. 96-105.
2. Каленюк О. Позиція Португалії щодо російсько-української війни // Могилянські читання – 2022 : Досвід та тенденції розвитку Могилянські читання – 2022 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Міжнародні відносини та світова політика, Миколаїв, 7–11 листоп. 2022 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. С. 20-23.
3. Каленюк О. Міжнародна діяльність Співтовариства португаломовних країн на сучасному етапі // Ольвійський форум – 2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XVII міжнар. наук. конф. 15-18 червня 2023 р., м. Миколаїв : тези доп. : Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний та регіональний аспекти / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023.

SUMMARY

Kaleniuk O.S. Strategic directions of Portugal's foreign policy on the modern stage.

Graduate work for obtaining Master's Degree. Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2023.

The April 1974 revolution marked the beginning of a new era in Portuguese foreign policy. With the transition of the country from dictatorship to democracy, foreign policy has undergone fundamental changes and now adheres to a principled and pragmatic line of action, according to which value-oriented approaches are based on the construction of the country's identity. Portugal has an extremely complex foreign policy, balancing three main priorities: The Atlantic direction, the European direction and the Portuguese-speaking world. While these priorities remain relevant, the current government has introduced three additional dimensions, namely the importance and support of Portuguese communities, the internationalization of the Portuguese economy and the strengthening of multilateralism.

Portugal's foreign policy is multi-level, which brings nuances to foreign policy agreements beyond the traditional triangular thematic focus. At the bilateral level, Portugal's foreign policy has shown a tendency towards pragmatism, focusing on economic diplomacy as a means of obtaining new markets and investment, and in relations with Portuguese-speaking countries, Portugal relies on deep cultural and economic ties with former colonies in various multilateral and bilateral frameworks.

Key words: foreign policy, Portugal, Europe, Atlantic Axis, Portuguese-speaking world, Multilateralism.